
Příspěvek k rozšíření chrobáka ozbrojeného *Odonteus armiger* (Coleoptera: Scarabaeoidea) na severní Moravě

Contribution to the occurrence of *Odonteus armiger* (Coleoptera: Scarabaeoidea) in the northern Moravia

Keywords: faunistics, *Odonteus armiger*, Bolboceratinae, Geotrupidae, Scarabaeoidea, Coleoptera, northern Moravia, Czech Republic

Chrobák ozbrojený *Odonteus armiger* (Scopoli, 1772) je druh rozšířený v celé Evropě, s výjimkou Norska a Finska. Zasahuje také do Malé Asie a na Kavkaz (HORION 1958; KRÁL et al. 2006). V České republice se vyskytuje roztroušeně po celém území v nížinách a pahorkatinách (TÁBORSKÝ 1979, 1988; ŠIGUT 1996; TÝR 1997; KLETEČKA & KŘIVAN 1999; ZÚBER 2002; HŮRKA 2005; ŠPRYŇAR 2007). Ze severní Moravy byl dosud publikován pouze údaj TESAŘE (1957), který uvádí nález z Opavy.

Imaga se vyskytují od konce dubna do poloviny října, s maximem v druhé polovině května a v červnu, a to na biotopech stepního a lesostepního charakteru, na pastvinách, loukách, v křovištních formacích, v okrajích řídkých listnatých lesů a na lesních světlinách. Žijí skrytým způsobem života, přes den jsou zahrabáni v zemi (TESAŘ 1957; HORION 1958; JUŘENA pers. comm.). Aktivita začíná se soumrakem, kdy vylézají a létají nízko nad zemí (TESAŘ 1957; HŮRKA 2005; NÁDAI 2006). Imaga i larvy se živí podzemními houbami, BRATEK et al. (1992) a NÁDAI (2006) uvádí nálezy na *Endogone macrocarpa* Tul. & C. Tul 1851, společně s chrobákem jednorohým *Bolbelasmus unicornis* (Schränk, 1789) – Geotrupidae.

Materiál:

Moravia bor.:

Visalaje (6477), 14.VIII.1948, 1F, bez jména sběratele, det. et coll. M. Mantič (Hlučín – Bobrovníky), rev. O. Sabol;

Horní Bečva (6575), 16.VII.1949, 2MM, leg. Černíková, det. et coll. M. Mantič, rev. O. Sabol;

Řeka (6377), 28.VII.1953, 1M, bez jména sběratele, det. et coll. M. Mantič, rev. O. Sabol; Ostrava (6175), 20.VI.1965, 1M, leg., det. et coll. T. Sitek (Ostrava), rev. O. Sabol;

Nový Jičín env., Přírodní rezervace (= PR) Svinec (6473), 8.VI.1994, 1F na osvětlené plátno, leg., det. et coll. T. Sitek, rev. O. Sabol;

Ostrava–Výškovice (6275), 28.VII.1993, 1M na chodníku před domem, leg., det. et coll. T. Sitek, rev. O. Sabol;

Nový Jičín env., PR Svinec (6473), 28.VII.1996, 1F na osvětlené plátno, leg., det. et coll. T. Sitek, rev. O. Sabol;

Fryčovice env., vrch Sovinec (6375), 30.VI.1998, 1M na osvětlené plátno, leg., det. et coll. T. Sitek, rev. O. Sabol;

Hlučín env., Bobrovníky (6175), 29.V.2001, 1F ve večerním smyku v ovocném sadu, leg., det. et coll. M. Mantič, rev. O. Sabol;

Ostrava env., Krásné Pole (6174), 13.VI.2004, 1F na UV světlo, leg., det. et coll. J. Vávra (Ostrava);

Staříč env., Přírodní památka Kamenná (6375), 25.VI.2009, 2MM/2FF smykem v letu v rozmezí 21:30–22:00 hod.; 21.VIII.2010, 1M/7FF smykem v letu v rozmezí 20:30–21:15 hod., leg., det. et coll. O. Sabol.

Výše uvedené nálezy představují další údaje *Odonteus armiger* ze severní Moravy a rozšiřují informace o výskytu druhu na tomto území.

Poděkování. Autor děkuje: Marionu Mantičovi (Hlučín), Tomáši Sitkovi (Ostrava) a Jiřímu Vávrovi (Ostrava) za poskytnutí faunistických údajů, Václavu Týrovi (Žihle) a Danielu Juřenovi (Prostějov) za dodání potřebné literatury, Danielu Juřenovi a Jiřímu Vávrovi také za kritické připomínky k textu.

BRATEK Z., PAPP L., MERKL O. & TAKÁCS V. 1992: Mikológiai Közlemények, 31: 55-66. – HORION A. 1958: Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band VI. Lamellicornia (Scarabaeidae-Lucanidae). A. Feyel, Überlingen – Bodensee. – HURKA K. 2005: Brouci České a Slovenské republiky. Kabourek, Zlín. – KLETEČKA Z. & KRIVAN V. 1999: Sborník Jihočeského Muzea v Českých Budějovicích, Přírodní vědy, 39: 81-90. – KRÁL D., LÖBL I., NIKOLAJEV G. V. & 2006: Family Bolboceratidae Mulsant, 1842. In: LÖBL I. & SMETANA A. (eds.): Catalogue of Palearctic Coleoptera. Vol. 3. Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. Apollo Books, Stenstrup, pp. 82-84. – NÁDAI L. 2006: Folia Historico Naturalia Musei Matraensis, 30: 205-210. – ŠIGUT R. 1996: Sborník Přírodovědného Klubu v Uherském Hradišti, 1: 66-68. – ŠPRYŇAR P. 2007: Bohemia Centralis, 28: 411-417. – TÁBORSKÝ I. 1979: Přírodovědecký Výzkum (Krajské Muzeum Teplice), 1979: 367-395. – TÁBORSKÝ I. 1988: Sborník Okresního muzea v Mostě, Řada přírodovědná, 10: 17-18. – TESAR Z. 1957: Brouci listoroží – Lamellicornia. Díl II. Scarabaeidae – vrubounovití. Laparosticti. Fauna ČSR 11. ČSAV, Praha. – TÝR V. 1997: Klapalekiana, 33: 239-247. – ZÜBER M. 2002: Vlastivědný Zpravodaj Polabí, 36: 244-245.

Ondřej SABOL

Foksova 19, CZ-724 00 Ostrava–Nová Bělá, email: ondrej.sabol@seznam.cz

Nález hnědáka rozrazilového (*Melitaea diamina*) na severní Moravě (Česká republika)

Record of the False Heath Fritillary (*Melitaea diamina*) in Northern Moravia (Czech Republic)

Keywords: faunistics, *Melitaea diamina*, Lepidoptera, Nymphalidae, Moravskoslezské Beskydy Mts., Czech Republic

Hnědásek rozrazilový (*Melitaea diamina*, Lang 1789) je kriticky ohrožený druh (FARKAČ et al. 2005), vázaný na vlhké údolní až rašelinné louky. Larva je monofágní na kozlicích (*Valeriana* spp.) (BENEŠ et al. 2002). V CHKO Beskydy byl považován za vymřelý druh. Nálezy pocházejí převážně z první poloviny 20. století (SKALA 1912-1913; ŠVESTKA 1986; BENEŠ et al. 2002), poslední ze 70. let 20. století (Horní Bečva, STIOVA (1975); Databáze Mapování motýlů ČR, spravovaná Entomologickým ústavem BC AV ČR). Stejně tak vymizel na celé Moravě, odkud poslední nálezy pocházejí z Hrubého a Nízkého Jeseníku a Moravskoslezských Beskyd (BENEŠ et al. 2002).

Motýl byl nalezen na údolní mokřadní louce bohatě zásobené z podsvahových pramenů. Slatinno-rašelinná vegetace nízkých ostřic se střídá s eutrofními typy mokřadní vegetace se skřípinou lesní (*Scirpus sylvaticus* L.), porosty přesliček (*Equisetum palustre* L., *E. sylvaticum* L.) a vlhkými smilkovými trávníky svazu *Violion caninae* Schwickerath 1944. Živnou rostlinou je zde velmi bohatá populace kozlíku celolistého (*Valeriana simplicifolia* (Rchb.) Kabath), druh tvoří na lokalitě bohaté koberce kvetoucích i sterilních rostlin. Lokalita byla do roku 2009 více než 5 let ponechána ladem, od té doby zajišťuje údržbu Správa CHKO Beskydy. Louka je sečena ručně, díky nerovnému terénu nedojde nikdy k plošnému vysečení porostu. Ponechávány jsou tak (přibližně do června dalšího roku) neposečené porosty v přirozených sníženinách a mezi bulty. Postupně jsou též odstraňovány vzrostlé smrky.